

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauina[m]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De errore calculi. Rubrica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Pauli de Castro Prima super Codice.

a **¶** Vbi ad qd tempus. Adde Bar. i. l. in oib. in si. cu. gl. ff. de diuer. & rep. p. scri. & adde qd iste error calculi ita pot allegari in ca appellatis, sicut in causa principali etia si esset deductus in ca principali. ita ipse Pau. de Cast. in c. si. suo. x. incipit. in casu present. in nouis. Franc. Cur.

b **¶** Si pro parte valere. Adde Ang. in l. sancimus. in j. no. C. de pac. Car. in c. Rayniti. in j. no. de test. et qd error expressus in iura. vide p. Are. in c. si. lxxv. in c. si. ci. & c. si. ex. & in c. si. clv. Franc. Cur.

c **¶** Recedendum a cdi opt. Adde Io. and. i. c. j. de consti. Abb. in c. prudentia. & in c. quareti. de offi. delega. p. eundem in c. tua nos. de vsu. & per eundem ibi nouis. in c. j. de c. si. Alex. de Imol. in c. si. colu. v. & in c. si. xxv. colu. iij. circa si. i. j. vol. Cur.

Abbas dicit esse monachum. et ipse negat, & transigunt. quia ipse dat certa pecuniam Abbati. & Abbas consentit quod remaneat laicus. vel econtra. gl. in prin. dicit valere tras a. si. si interueniat decretum epi. certe nec eps hoc posset qd est monachus, efficiat laicus nam etia de Papa dubitatur an hoc possit. vt in cap. cu. ad monasteriu. in si. de sta. reg. oportet ergo quod ista qd. dirimat per sententia diffinitiuam. quia illa habebitur pro veritate. Sed econuerso bene est in sua potestate facere se monachum, licet contra non sit propter hoc non vitia transactio. sed propter aliud videretur vitari: quia continet simoniam, recipiendo pecunia ab Abbate, vt remaneat monachus. Tene menti perpetuo.

De errore calculi. Rubrica.

¶ Si inter duos mercatores pluries fuerit saldata ratio & summat. si tamen alter ipsorum dicat fuisse commissum errorem in calculo, iterum debet calculari.

Error calculi usque ad quantum tempus possit allegari? Sententia in qua est expressus error calculi, vel summe, an sit nullus? nu. 1.

¶ Quid si error non fuit expressus in sententia?

LEX VNICA.

¶ Error. Si i calculo sit error, potest ita

pius retractari. nisi super errore sit iudicatum, vel transactum, & in

¶ debitu per errorem calculi promissum condicatur. hoc dicit secundum Bar. vel sic secundum Bal. licet pluries in calculo sit erratum & licet etia in stipulatione deueniat, adhuc pot retractari, nisi

2 sit super eo transactum, vel iudicatum. h. d. ¶ In tex. ibi. [vnde rationes.] per istu tex. dicit Bald. quod licet inter duos mercatores pluries fuerit saldata ratio & summat, si tamen alter ipsorum dicat fuisse commissum errorem in calculo, iterum debet calculari. Sed contra. quia nunquam erit finis. Respon. iudex dabit calculationem: cuius relationi stabitur nisi probetur contra. vt in l. i. j. de vsu. & fruct. leg. & ita not. Barto. in l. instar. j. de iure fil. lib. x. Sed vsque

a ad quod tempus poterit allegari error calculi? dic vt ibi per eundem & per glo. in l. calculari. ff. de adm. re. ad ciui. perti. qd dicit qd vsque ad xxx. annos. ibi tamen loquitur in computatione facta per administratores publicos super administratione alterius administrationis: & in damnum reipublice sed non fuit error, sed gratia: quia admisserunt aliquas expensas, quas non debuerunt admittere. & tunc potest allegari vsque ad decennium. vide de hoc per Barto. in d. l. instar. Item dicit Bal. per istum versu. quod licet fuerit facta confessio, & pluries reiterata, non tamen nocet. quod intellige si per errorem fuit omissa. sed si ex certa scientia, tunc nocet quia si non fuisset reiterata, posset adhuc infringi probato contrario per l. cum falsa. supra de iur. & fac. igno. secus si est reiterata etiam semel. ita simpliciter colligitur ex tex. & ex not. per Barto. in l. cum scimus. j. de agri. & cens. post princ. lib. xj. & sic extra iudicium. sed in iudicio nocet etiam si non sit reiterata. vt in l. j. de confes. & quod not. in l. rura. j. de omni agro deser. lib. xj. ¶ In tex. ibi. [si res iudicata non sunt.] hoc potest intelligi duobus modis. Primo quando fuit iudicatum post motam controuersiam de errore, & sic super ipso errore & tunc si tenetur quæstio erroris sit s. tit. primo l. actione in fine. & l. si ex falsis. Secundo quando non fuerit mota quæstio erroris, tamen fuit iudicatum super quantitate per errorem assummat. puta fuit assummata ratio pro omnibus deductis & computatis restas debitor meus in centum, & de hoc confecta est scriptura confessionis vel promissionis: quia promissisti illa centum mihi dare ad mei petitionem, cum tamen reuera non restares debitor in tanta quantitate: sed in maiori, vel in minori, certe si peto centum, et lata est sententia pro me, in qua non est appellatum. nec ego amplius potero querere de errore, nec tu. licet q. erroris nunquam fuerit not. etiam quod dixi in d. l. si ex falsis. In glo. magna ibi. [solutio distinguitur.] hæc vera. sed in primo membro distinctionis. ij. fuit error expressus in sententia si dixit iudex: quia constabat nobis Titium teneri Seio in quinquaginta ex tali causa. Itē in xxv. ex alia

causa: ideo condemnatus ipsum in centum: & sic condemnauit in xxv. ultra. sed si diceret per errorem calculi, quasi xxv. faciant centum. Queritur utrum sententia erit nulla solum in xxv. in quibus fuit erratum? gloss. ibi sentit quod in totum sit nulla: & idem in si. voluit gloss. quæ est in l. fina. ff. de iurisd. omnium iudicum. quia in vno articulo vel summa non potest sententia pro te valere, & pro parte non: vt in l. in hoc iudicio. ff. famil. ercisc. sed in diuersis articulis secus: vt l. etiam. ff. de mino. & hanc partem communiter tenent Doctores. contrarium, tamen determinauit gloss. in l. ij. j. de re iudicata. quod non est nulla nisi in xxv. Et hanc tenet hic dominus Rapha. respondeo ad iura allegata in contrarium: dicit tamen non esse recedendum à communi opinionione in iudicando. sed pone quod iudex condemnauit in minus quam debuerit: putat quod constat nobis talem teneri tali in xx. ex tali causa: & in xxv. ex alia causa, ideo condemnatus in xl. dixit Iaco. de Raue. quod censetur condemnatus in xlv. in l. qui quartam. ff. de legatis j. arguendo de sententia testatoris ad sententiam iudicis. & Pet. & Cy. non audent recedere ab ista opinione: licet eam non reprobent, nec approbent. Breuiter ridiculum est dicere quod in casu precedenti non valeat in summa expressa in isto casu: valeat etiam in non expressa in sententia: ideo verius videtur dicere quod in totum sit nulla, quia debuit in illis quinque cum condemnare, vel absolueret, si fuerint petita. alias sententia est nulla: vt no. in l. j. si aduer. rem iudi. & ff. de

4 doli excep. l. apud Celsum. §. quare. el primo. ¶ Circa secundum membrum gloss. quando error non fuit expressus in sententia, posito quod colligatur ex actis gloss. tenet ad sententiam valere. Ultramonta. dicunt contra. cum sententia referatur ad acta: vt l. ait prætor. §. j. ff. de re iudicata. & infra de senten. quæ sine certa quacti. profel. hæc sententia. & sic error qui colligitur ex actis, censetur contineri in sententia. Barto. dicit hoc verum si iudex se referat expressè ad acta: vt quia dicat, quia constat nobis talē teneri tali in c. vt apparet ex actis, & ex instrumentis productis in causa, cum tamen in vno non continueatur nisi quinquaginta, & in alio xxv. idem condemnatus ipsum in c. nam tunc fatetur Bartol. quod licet ista non exprimantur in sententia, tamen erit nulla: quia censetur expressa, postquam se retulit ad instrumenta: vt l. asse toto. ff. de here. insti. sed si non retulit se expressè, tunc quædam sunt acta ad quæ de necessitate refertur, vt libellus. l. vt fundus. ff. communi diuidun. vel sententia primi iudicis appellata. Et hoc casu si in sententia vel in libello primi iudicis continueatur error, non valebit sententia secundum iudicis: etiam si expressè non referat se ad illa quæ censetur referri præsumptione iuris, sed si sint talia acta ad quæ de necessitate non refertur, tunc nisi se referat error contractus in illis non censetur contineri in sententia: & sic erit inualida: hæc sunt verba notabilia Bartol. & Bald. simpliciter tenet gloss. quod etiam si referat expressè ad acta, sententia non sit nulla: quia si iudex dicat: cum constat nobis ex dictis talis testis Titium teneri tali in c. cum tamen illi non fuerint examinati, vel si fuerint, hoc non probant, nihilominus valet condemnatio: vt not. Innocen. & Ioan. Andr. in c. quoniam contra falsam. de probatio. & in c. cum Bertoldus. de re iudic. aliud ergo quod est exprimatur specificè, tunc non valet propter defectum forme: & aliud quod exprimatur implicite: quia tunc non est defectus forme secundum Bald. ad quod facit quod in simili habetur in l. si quis legatum. ff. de fal. iuncta l. si quis aliquid. §. testamentum. ff. de pœnis. & ista opi. fortè verior est: prædicta in sententia quæ innititur voluntati & authoritati iudi. transact. verò quæ innititur voluntati partium, si non continet errorem expressum, clarum est quod non est nulla: nec venit annullanda: licet facta fuerit super quantitate assummata per errorem calculi: & imponit finem quæstioni de errore, & ita intelligitur iste text. ¶ Sed si continet expressum errorem, glossa vult quod nihilominus valeat mero iure: sed rescindatur quatenus fuerit error licet Ultramonta. teneant quod ipso iure non valeat, propter defectum consensus. Doctores nostri dicunt quod non est defectus consensus, quia non fuit erratum in substantiis libus, qui error inducit defectum consensus: vt in l. in venditionibus. ff. de contrahen. emptio. sed est defectus in causa. Nam si promittis mihi centum, credens te ad ipsa teneri, quod cum non conuenis, bene consentis in promittendo: ideo obligaris: vt hic in si. litere. Sed si in causa erras, & hic deficit consensus: quia credis te teneri

et propter hoc consentis promittere, & ille error non va-
let nec promissionem, nec transactionem domini si solueris. v-
tuto titu. de condi. indebi. Et haec vera sed in quantum glo. di-
cit transactionem debere rescindi in effectu, quatenus est erratū
form. Raph. multū miratur. dicit quod videtur contra hunc tex.
qui dicit quod transactio imponit finem errori calculi: sed non
perpendit quod glo. loquitur & debet intelligi qñ in transactio-
ne continetur error expressus. sed tex. loquitur quando non con-
tinetur. & ita colligitur ex dictis Bal. hic.

De postulando.

Rubrica.

Quæ sententia conlemnatoria, oriatur naturalis obligatio?
 An per sententiam diffinitivam sit prohibitum postulare perpetuū, vel ad tempus
 an simpliciter ab alio iudice ordinario, puta potestate pæne, an possit postulare in
 dēi iudicio, vel etiam in eadem coram alio iudice?

LEX.

I.

Vm a. ¶ Prohibitus perpetuo postulare, re-
pellitur a postulando. h. d. vel sic. Qui
non appellat cum potest, videtur acquiescere
sententia: h. d. secundum Bar. In tex. ibi. [prohibitus.]
dic scilicet per sententiam diffinitiuam. et sic cau-
sa cognita. & precedente accusatione, vel inquisi-
tione quia forte fecerat pactum de quota litis. vt j. eod. l. si qui
advocatorum. vel quia monitus à iudice: vt officium aduoc. ius
maret pro aliquo, sine iusta causa reculauit. vt j. eo. ti. l. prou. dē
litica. medium. ibi. si quis verò monitus. Et q̄ loquatur quan-
do per sententiam diffinitiuā: patet in verbo. [non appellaueris.]
quantum ab interlocutoria non appellatur. Si ergo per interlo-
cutoria non appellatur vel inquisitione, vt quia forte nō
mō garnulibet, non potuisset iudex perpetuò ipsum prohibere,
nisi quousq̄ durat officium eius. quod solebat durare per annū.
& ita loquim. l. ff. de pce. Et si fuisset dictū perpetuò, non vale-
ret nisi quousq̄ durat officium: quia si non valet q̄ ago vt ago:
valet vt valeat potest. vt l. si tam augusti. ff. de serui. Quid autē si
a hoc verum perpetuò * non fuisset appellum in sententia? dic
si oritur interlocutoria idē vt s. dixi. Si verò diffinitiuatū aut fuit di-
ctum prohibeo te postulare ad tempus, nec specificat quan-
tū videtur prohibitus vsq̄ ad decennium. vt in l. si diuturno.
ff. de pce. Si verò simpliciter, tunc videtur prohibitus ppetuò
vt iurisperitos. §. j. seu in prin. ff. de excu. tut. vbi illud q̄ non ha-
bet expressum tempus, intelligitur perpetuum. Et ex prædictis
patet q̄ si legatus de latere ponit interdiciū in ciuitate, nō per
b modum sententia diffinitiuā, durat quousq̄ officium eius. * vt
l. si certum. §. si ff. de test. mil. & idem si iudex exponit aliquem
ad condēnam non precedente processu, & diffinitiuā sententia secū
dū Bal. j. inter. sol. [placitis.] in hoc fundatur iurmaria Bar. q̄
qui non appellat cum possit, videtur consentire in sententia se-
cus si nō poterat: quia erat tertia appellatio. Et ex hoc decidi-
tur qd an ex sententia condēnatoria oriatur naturalis obligatio. nā
si illa naturalis oriatur ex consensu. l. fitchū. §. naturalis. de sol.
debet distinguī, aut potuit appellare, & non appellauit, & oritur
obligatio. Aut non potuit, & tunc secus cum lata sit in inuitū.
Vnde respondem. §. j. ff. de verbo. obli. tamen Bal. in l. Jul. ff. de
condē. determinat adhuc idem cum naturalis obligatio nō
oritur ex consensu: sed etiam ex omni æquitate. l. iuris gē
nem. vltimū amplius. §. is natura debet. de reg. iur. Sed equitas
benignitas est vt magistratibus pareamus. vt l. veluti. ff. de iur.
fici. si illa tamen quæ oritur ex consensu potior est: quia for-
tis habet fundamentum. & ideo non potest tolli per sententiā.
vt in dicta l. Jul. si illa quæ fuit orta ex sententia sine consensu
possit tolli per alteram sententiā ipso iure. vt in l. prout quilibet.
de sol. Possit tamen dici quod iste text. non loquitur de placito
paritatis prædicti qui tulit sententiā. & sic non facit pro Bar.
secundum do. Rapha. In glo. mag. in ver. [Item quod dicit.] dic
glo. in eo quod sequitur loquitur inuoluntē: ¶ Queritur ergo pro
declaratione glo. s. visum est de tempore, queritur de loco. Si
aliquis per sententiā diffinitiuā fuit prohibitus postulare
perpetuò, vel ad tempus, vel simpliciter ab vno iudice ordina-
rio: quia potestate Paduæ, vtrum possit postulare in alia ciuitate
vel etiam in eadem coram alio iudice: & glo. distinguit inter
expressam prohibitionem, & tacitam. & videtur innuere in ver.

his suis quod tam possit operari tacita quā a
expressa. Sed ista non est intentio gloss. est
distinguendum aut fuerit prohibitus ex ali
quo delicto quod infamiam nō irrogat. vt
l. si qui aduocatorum. j. eo. & in l. prouiden
dum. vers. si quis verō, quo casu requiritur b
expressa prohibitio, & tunc prohibetur in
alio loco postulare. Aut fuit prohibitus p
pter aliquod crimen quod irrogat infamiam,
& fuit condemnatus ad penam delicti, ex
positus ad confinia, vel punitus in poena
pecuniaria, vel corporali. quo casu est inf
amis: etiam si iudex expressē non dicat, vt
in l. nō potest. ff. de fur. Et sic potest prohiberi expressē, si iudex
dicat: & etiam tacitē, si iudex non dicat. & hoc operatur infamia
quæ ipsum comitatur: sicut lepra leprosum. ad quemcunq; locū
iret. vt no. in l. ex ea. ff. eo. & tunc glo. distinguit. Aut Poena de
licti erat perpetua, aut temporalis: si erat temporalis, aut fuit au
cta vel minuta causa cognita: & tunc censetur cum infamia dis
pensatum. & sic non prohibetur in alio loco. per l. quid ergo. §.
poena grauior. ff. de infam. l. & si seuerior. j. eodem tit. & l. si Posido
nium. Aut non fuit aucta: vel diminuta: vel si fuit, non tamen
causa cognita: & tunc durat infamia: & prohibetur in alio loco.
non eo quod iudex qui ipsum condemnauit. potuerit corrigere
effectum sententiæ ad alium locum. arg. in l. cum vnus §. is qui.
ff. de bon. auto. iudi. pos. sed ex dispositiōe iuris communis quæ
repellit infamiam à postulando. de qua infamia in quocunq; lo
co poterit opponit. vt in dicta Lex ea.

LEX.

II.

NEc cæterorum. † Liberti possunt esse aduo-
cati, si sunt literati. sicut inge-
nui. hoc dicit.

¶ **Ex**ceptio non numerata pecunie fuit inuenta contra confessionem & promiffionē, que fiunt fub fpe futurae numerationis, uel alterius caufe de futuro, que poſtea non eſt ſecuta, & competit etiam conditio ſine cauſa. & nu. 4.

§ Ille qui patitur contra se labi tempus prescriptionis, censetur consentire quod debitor sit liberatus, & tollitur civilis obligatio.

5 Confessio facta sub spe causæ secuturæ, quæ non est secuta: & lapsus sit biennium, an
preiudicet contingent?

LEX. III.

LEX.

III.

1 **S**ub specie. ¶ Si sub specie patrociniij præstandi sibi promiserit quis aliam quam quantitatem tanquam sibi mutuam, cum non esset, & patrociniū non præstetur, cuius est exceptio non numeratæ pecuniæ. & etiam condicere potest liberationem infra tempora debita hoc dicit. Et reputat Bartolissam. i. valde difficilem. sed mihi non sic videtur. rectè intelligendo. sed
2 potest summari generalius hoc modo. ¶ Confessio de recepto. & etiam promissio facta contemplatione alicuius causæ secutæ licet non ipe futuræ numerationis, si illa causa non sequatur, potest infringi per exceptionem non nume. pecu. etiam per conditionem sine causa, sicut si facta fuisset spe futuræ numerationis quæ non fuit secuta. & hoc si infra tempora debita. idest biennium constat hoc dicit. Præmitte qd exceptio non nu. pe. vel in factū. de quibus loquitur tit. de non nu. pec. locū sibi vendicant. & ad hoc fuerunt inuentæ quādo quis cōfiteatur se recepisse spe futuræ numerationis; cū tamen non receperit, & promissit restituere: nec postea secuta est numeratio. quo casu si sola confessio interuenit, locū habet exceptio non nume. pec. si verò interuenit etiam promissio, locū habet exceptio in factū. vt j. de non nume. pecu. l. cū ultra. Sed quid si fuit facta non ipe futuræ numerationis; sed alterius causæ secutæ, quæ tamen non est secuta? licet in hoc tex. non dicatur, sed debet suppleri: vt si requiro aduocatū. p. patrociniū, & cū non habeam pecuniā in promptu, ipse vult qd confitear recepisse ab eo. x. tanquā mutuam. & quod promittam per stipulationē sibi restituere ad suum beneplacitū: postea non præstat mihi patrociniū: quia fortè concordauit cū parte. ipse autem petit à me istā pecuniā tanquam mutuam. & producit instrumentū cōfessionis. ego autē excipio quòd nullam pecuniā vnquā mihi mutuauit: ipse hoc fateatur: sed dicit qd ego promisi, & fui confessus sub spe vt mihi patrociniū præstaret: ideo non

k